
Introduktion

Under 1900-talet skedde en rad omorganiseringar inom den offentliga sektorn i Sverige. Mest framträdande och omdebatterat har varit ett genomslag av marknadsekonomiska tankegångar, vilka inneburit att delar av offentlig verksamhet utförts av privata företag. **Erik Olsson** och **Bengt Ingvad** redogör i den första artikeln i vårens nummer av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* för en omfattande studie som utvärderar hur denna omorganisering påverkat arbetsmiljön och omsorgsarbetets kvalitet inom hemtjänsten. De följde under tio år verksamheten i sju distrikt inom tre kommuner, där olika inslag av marknadslösningar införts. Resultaten från studien pekar i stort sett på ingen eller negativ påverkan på arbetsmiljö och på omsorgsarbetets kvalitet, och författarna ställer frågan om hur omorganiseringar i form av marknadsorienterade beställarutförarmodeller kunnat genomföras i så stor skala som de gjordes under 1990-talet utan några vetenskapliga stöd för att de nya formerna skulle resultera i bättre kvalitet i tjänsterna.

De höga sjuktalen i det svenska samhället har under en längre tid varit ett högaktuellt diskussionsämne. Stora skillnader mellan könen och olika branscher har tidigare konstaterats, och studier har även visat att invandrare i Sverige har högre sjukfrånvaro än infödda. I vårnumrets andra artikel fokuseras på den sitsnämnda frågan och här studeras perioden 1981–91. Vilka faktorer påverkade då sjukfrånvaron och fanns här några skillnader mellan invandrare och infödda svenskar? Författaren till artikeln, **Maria Nilsson**, söker svaren bland faktorer

som ekonomiska incitament, familjeliv och arbetsmiljö. Studien finner att invandrade kvinnor har högre sjukfrånvaro vid deltidarbete, vilket är ett motsatt resultat jämfört med hur det ser ut för de svenskfödda kvinnorna. Författaren pekar på att motiven till besluten att arbeta deltid kan vara orsaken till att sjukfrånvaron skiljer sig mellan de båda grupperna. Andra empiriska resultat visar att dålig arbetsmiljö påverkar såväl svenskfödda som utlandsfödda med högre sjukfrånvaro, men att invandrade män tycks klara situationen bättre än svenskfödda män.

Sjukförsäkringen är en viktig del av det svenska socialförsäkringssystemet. En annan är arbetslöshetsförsäkringen. I den tredje artikeln, skriven av **Marianne Blomsterberg**, redovisas en studie av hur svenska folket ser på regelsystemet i arbetslöshetsförsäkringen och deras inställning till eventuella förändringar i detsamma. Vad tycker de exempelvis om en eventuell sänkning av ersättningsnivån efter en viss tid? Och vilken inställning har de till olika typer av åtgärder efter en maximal period med a-kassa, till exempel omskolning, vidareutbildning, selsättningsåtgärder? Bör den arbetslöse erbjudas socialbidrag? Eller bör den som fyllt 55 år kunna få förtidspension? Sammanfattningsvis tyder undersökningsresultaten på att den aktiva arbetsmarknadspolitiken har – eller åtminstone hade år 2000, då undersökningen genomfördes – ett starkt stöd hos den svenska befolkningen. Politiken med aktiva åtgärder, det vill säga arbete eller utbildning för arbetslösa, tycks vara väl förankrad. Förslaget att sänka ersätt-

ningsnivån i arbetslöshetsförsäkringen är däremot inte särskilt populärt. Attityderna varierar självfallet mellan olika grupper i befolkningen, där bland annat arbetslöshetserfarenhet – såväl egen som i den nära familjen – har betydelse.

Den fjärde artikeln i vårnumret är en debattartikel som tar sin utgångspunkt i det nyligen avslutade Designåret. **Casten von Otter** menar att man utgick från en snäv och traditionell syn på begreppet ”design”. Att man inte fångade upp trådarna i en internationell designdebatt om hur framtidens jobb kan hjälpas fram med design. Och att man inte lyckades göra en intressant problematisering av relationen mellan

design och samhällsekonomi. Han skriver avslutningsvis:

Regeringen har rätt i att se design som en viktig ekonomisk faktor, men det är då inte som en grädde-på-moset faktor, utan som ett kommunikationsmedel som skapar nya visioner och föreställningar inom vilka människor söker sin behovstillfredsställelse. Endast om man beaktar de grundläggande ekonomiska villkoren och människans sociala väsen, kan designen ge ett historiskt viktigt bidrag till vår ekonomiska utveckling för högre välfärd – globalt.

Ulla Arnell Gustafsson
Viktoria Liss